

KINDER *ik@jes*

Redactie

Arjen Ribbens

Foto's

Frans Boom

Uitgeverij De Harmonie
Amsterdam

Inleiding

Opvallend kinderrijk is ik@nrc.nl, de rubriek op de Achterpagina van *NRC* waarin lezers in maximaal 120 woorden een opvallende gebeurtenis uit hun leven beschrijven. Sinds de start van de rubriek, op 11 februari 2003, ontving de redactie zo'n 75.000 inzendingen. Het onderwerp dat het vaakst aan bod komt: de (klein)kinderen. Ruwweg een derde van de inzendingen bestaat uit kinderikjes.

In zestien jaar tijd zijn inmiddels ruim vierduizend ikjes gepubliceerd. In zo'n vijftien procent daarvan figureren kinderen, van peuters tot pubers. De redactie honoreert kinderanekdotes dus relatief spaarzaam. Kinderen die onverwacht uit de hoek komen, het verrukt (groot)ouders. Maar bij de eindredacteuren van de Achterpagina kunnen de verbluffende uitspraken en dekselse streken van het nageslacht een zekere vermoeidheid teweegbrengen. Wat origineel lijkt, is dat vaak niet. Kinderen die met ganzenborden de dobbelstenen tegen het plafond gooien, omdat ze verzocht is 'zo hoog mogelijk te gooien', die anekdote is vele malen ingezonden. En na bomaanslagen in Madrid kwamen in 2004 zeven ikjes binnen over kinderen die zich zorgen maakten over het lot van Sinterklaas.

Veel kinderikjes roepen de bloemlezingen met kinderuitspraken in herinnering die het Groningse schoolhoofd H. Hoving eind jaren zestig samenstelde: *Júf, daar zit een weduwe in de boom* en *Júf, die vlinder heeft mijn pyjama aan*. Net als de titels van deze bestsellers (van het eerste bundeltje werden destijds ruim een kwart miljoen exemplaren verkocht) zijn kinderikjes vaak tot één zin te herleiden: ‘Papa, de piemel van die olifant is wel twee keer zo groot als de jouwe!’ ‘Mam, hoe zou ik geheten hebben als ik transgender was?’ ‘Opa, ik ga later met je trouwen en dan zijn we homo’s.’ Kinderuitspraken die voor derden weinig interessant zijn overleven de schifting meestal niet.

Een goed ikje is een miniatuurtje. Het biedt een venster op de wereld, zorgt voor een glimlach of een moment van ontroering, en biedt soms zelfs troost. Een grappige pointe is niet per se noodzakelijk en ijdelheid is uit den boze; de ikrubriek is geen podium voor zelfverheerlijking. Een charmant maar lastig genre, kortom, waarbij zelfspot, subtiliteit en taalvaardigheid ingrediënten zijn die de kans op succes verhogen.

Wat opvalt, ook in deze bloemlezing, is dat artsen vaardige ikjes-schrijvers zijn. Juristen, vermoedelijk minstens zo ruim vertegenwoordigd onder de NRC-lezers, niet. Ze maken genoeg mee, maar beknopt schrijven behoort niet tot de standaard vaardigheden van juristen.

In het onderwijs is ikjes-schrijven een schrijfoefening geworden. Op de InHolland Hogeschool konden studenten journalistiek ooit een duur studiepunt verdienen met een geplaatst ikje. Op de Haagse Hogeschool kregen studenten literair schrijven daarvoor zelfs een tien (twee van de honderd studenten slaagden daarin, vertelde docent Erik Jan Sint in 2008 in NRC).

Ook in het middelbaar onderwijs moeten leerlingen zich oefenen in het verbeelden van een memorabel voorval in maximaal 120 woorden. Op het Stedelijk Gymnasium in Haarlem is dat sinds 2014 een vaste oefening. Ook daar wordt een in de krant gepubliceerd ikje beloond met een tien. Eén, hooguit twee van de zestig leerlingen slagen daar jaarlijks in, vertelt docent Josje van Walraven. ‘Sommige gymnasiasten kunnen geen zin rechtuit op papier zetten. Schrijven is door de ontleding een vaardigheid geworden die hard achteruit gaat.’ In deze bloemlezing staan diverse ikjes die daaraan refereren.

Vele kleine anekdotes vertellen samen een groot verhaal. Niet voor niets heeft het Meertens Instituut in Amsterdam, dat zich richt op volkscultuur, alle ingezonden ikjes opgenomen in de Verhalenbank, een online database met een grote collectie historische en hedendaagse sprookjes en moppen. In de ikjes zitten impliciet allerlei normen en waarden opgesloten, die kenmerkend zijn voor deze tijd.

Dankbaar bronnenmateriaal dus voor toekomstige historici met belangstelling voor het leven van alledag in het begin van de eenentwintigste eeuw.

Als één ding duidelijk wordt uit de eerste zestien jaargangen van de ik-rubriek is het dat de digitalisering van de samenleving zich in deze periode in razend tempo heeft voltrokken. Op 5 februari 2004 beschreef een vader hoe hij met zijn veertienjarige zoon op een zaterdagavond op televisie een reclame voor een sekslijn voorbij zag komen. Zijn zoon werd niet opgewonden van de blote borsten, maar wel van de Nokia 7210 in de commercial, toen een gewilde mobiele telefoon.

Dat ikje was de voorbode van een waterval aan ikjes met een mobieltje in de hoofdrol. Een goede eigenschap voor een brugklasser anno 2019 is 'altijd mobiel bereikbaar zijn'. Géén wifi daarentegen is de ergste kinderrampspoed denkbaar.

En daar bleef het niet bij. Een peuter ziet sterren aan voor dode pixels. Een vader verheugt zich erop zijn zestienjarige zoon te leren zijn eerste stropdas te strikken. Maar daar heeft een puber toch YouTube voor? Een tienjarige zoon schaamt zich voor zijn moeder. Omdat ze meezingt met de radio en daarbij soms ook luchtgitaar speelt. Maar vooral omdat zijn moeder op Hyves vijfendertig vrienden heeft. Vijfendertig slechts. Gênant!

Voor de generatie Z, de generatie die een typemachine voor

een printer aanziet, bestaat de wereld uit nullen en enen. Een dankbaar onderwerp voor tal van ikjes. In september 2018 stond op de Achterpagina een ikje waarin een moeder zich ergert aan het tijdverdrijf van haar zoon, een 6 vwo-scholier. 'Jij zou het liefst de hele dag op de bank liggen rotten met je telefoon.' De jongen is door die opmerking allerm minst uit het veld geslagen: 'Ik lig niet te rotten, ik lig te rijpen.'

ARJEN RIBBENS

KINDERIKJES

Japan

‘Mamma, ik zal altijd bij jou blijven en zorgen dat je nooit doodgaat,’ zei mijn zoontje van vier. ‘Ik bouw wel een huis voor mijzelf in de tuin en kom alle dagen bij jou,’ sprak hij op zijn zesde. ‘Ik kom niet elke dag, maar ik zwaai wel elke dag,’ beloofde hij op zijn achtste. ‘Ik blijf niet altijd bij jou hoor,’ riep hij op zijn tiende. ‘Als ik zestien ben, beslis ik zelf,’ klonk het op zijn twaalfde. ‘Op mijn achttiende ben ik hier weg,’ brieste hij op zijn zestiende. Maar toen hij achttien werd, zei hij: ‘Denk niet dat je mij zo gemakkelijk kwijtraakt, ik blijf lekker thuis wonen.’ Sinds zijn twintigste is hij de deur uit. Gisteren kwam hij vertellen dat hij een vriendin heeft en volgend jaar naar Japan vertrekt, eventueel voor altijd.

DEBBY NIJBOER

Toekomstperspectief

Sinds de vakantie heb ik leidster A. van de naschoolse opvang niet meer gezien. Nietsvermoedend vraag ik hoe het met haar gaat. Ze barst meteen los over haar promiscue echtgenoot en dat het desondanks moeilijk loslaten is. Mijn kinderen hebben meteen door dat dit een belangrijk gesprek is. Ze zijn zelden stil, maar luisteren nu ademloos. Bijna een uur later fietsen we naar huis. Onderweg vraagt mijn zoon (7) wat er nou precies aan de hand is. Haarfijn legt mijn dochter (9) uit dat de man van A. verliefd is geworden op een andere vrouw en nu graag twee vrouwen wil. Zoon ziet kennelijk perspectief: 'Ik heb nooit geweten dat dit ook een mogelijkheid is.'

ANNEKE EIJPE

Beloning

Onze kleinzoon heeft zijn zwemdiploma B gehaald. Uiteraard laat hij bij een bezoek aan oma en opa trots zijn diploma zien, waarop hij de portemonnee van oma mag pakken voor een beloning. Daar ziet hij een briefje van vijf en een briefje van twintig euro. Na een keurende blik op de beide briefjes geworpen te hebben, zegt hij, terwijl hij naar het briefje van twintig wijst: 'Die heb ik al.' Waarna hij blij het briefje van vijf in zijn spaarpot stopt.

JOKE ZWART

Spelfouten

Ik zit mijn voeten af te drogen in het toiletgebouw van een camping in Driehuizen als er drie meisjes binnenkomen.

Ze hebben zelfgemaakte affiches bij zich en overleggen waar ze die op zullen hangen.

Als ze het eens zijn, kan ik de aankondiging lezen. In drie kleuren staat er: Moorgen avend voetbal wet strijd kinderen teege de ouders om 7 uur.

Dan komt er een ouder meisje bij staan dat opmerkt: 'Het stikt wel van de spelfouten, hoor.'

Daarop kijkt de jongste haar vuil aan en zegt na een korte stilte: 'Dat zijn geen spelfouten, dat is kindertaal.'

GUY DILWEG

Nokia

De rest van het gezin ligt al in bed als ik met mijn zoon van veertien op zaterdagavond een late film bekijk op een van de commerciële zenders. Uiteraard wordt de film van tijd tot tijd onderbroken door reclame, en na twaalfen betreft dat onder meer sekslijnen. Een blonde dame verschijnt in beeld. Ze kreunt in een mobiele telefoon: '0906, 0906,' terwijl ze haar blote borsten zo prominent mogelijk in beeld manoeuvreert.

Mijn zoon, tot dan toe gezellig tegen me aan hangend, veert op. Opgewonden wijst hij naar het scherm: 'Pappa, kijk! Een Nokia 7210!'

REYNOUT VAN WANROIJ

Loverboy

Ik vermoed dat mijn vijftienjarige dochter behoorlijk op de hoogte is van het moderne leven met al zijn gevaren en valkuilen, maar zo nu en dan moet dat vermoeden wel geverifieerd worden. ‘Weet jij wat loverboys zijn?’ vraag ik haar tijdens het ontbijt.

‘Pffff ja hoor, dat zijn jongens van wie je, eh, “dingen” moet doen.’

‘Wat voor dingen dan?’ vraag ik.

‘Nou gewoon... dingen!’

Om haar uit de tent te lokken zeg ik: ‘Afwassen, stofzuigen...’

‘Nee joh,’ reageert ze onmiddellijk, ‘dat is huwelijk.’

WIM MILLENAAR

Geboortegewicht

Nadat de baby per keizersnede is geboren, rijden de verpleegkundige, de vader, en ik als zaalarts de baby in de couveuse terug naar de verloskamer. Ondertussen speculeer ik samen met de verpleegster over het gewicht van de baby. Wij proberen altijd het gewicht zo nauwkeurig mogelijk te raden. De vader neemt het blote kindje met zijn handen als kolenschoppen aan en doet ook een schatting. De verpleegkundige en ik kijken elkaar verbaasd aan als even later het gewicht op de weegschaal exact overeenkomt met de schatting van vader. Hij vangt onze blik op en zegt: ‘Ach, ik ben slager.’

MARIKE STADERMANN

Spannend

Een paar weken geleden schaatste ik met Mabel, mijn kleindochter van tien, op de vaart achter het huis van onze zoon in Joure. Plotseling gleed ik weg met mijn linkerbeen en kwam met een klap op het ijs terecht. Opstaan lukte niet en ik kroop naar de kant. Mabel ging direct haar vader waarschuwen en een half uur later was ik door een ambulance in het Sneker ziekenhuis afgeleverd. Gebroken heup en meteen geopereerd. 's Avonds kwam Mabel op bezoek en zei: 'Opa ik vind het zelig voor je, maar ik heb nu wel een spannend verhaal om maandag op school te vertellen.'

Toen ze maandag uit school was gekomen, vroeg mijn vrouw haar of de klas het inderdaad een spannend verhaal had gevonden. Mabel keek wat sip en zei dat een vriendinnetje van haar een nóg spannender verhaal had verteld: 'Haar oma was dit weekend overleden!'

BOB TEN HOOPE

